

Kulinyi Zsigmond

„Tíz év alatt”

Pósa Lajos könyve*

Kulinyi Zsigmond (1854-1905)

* In. *Albumlapok Pósa Lajosnak* (26-29. p.)
Siker^x Kiadó, Budapest, 2014.

Karácsonyra Plautus¹ munkatársunk fogott hozzá, hogy ír erről a könyvről. Bele is kezdett, és írt – a költőről. Megírt róla néhány kedves vonást, és jellemezte azokban Pósa egyéniségét, élénk állítva a népszerű költőt a maga megnyerő alakjában.

De hát ugyanezt a célt el lehet érni a könyvről írva is, és még jobban: olvasva a könyvét.

Tíz évnek munkáját tartalmazza a kötet, mint a címe is mondja. Tíz évnek erőt kipróbáló munkáját, mellyel Pósa fölküzdötte magát az élő költők legelsői közé. Tíz évnek érdemes munkáját, miként elismeri a kritika, mely pedig nem mindig a méltánylás mértékével méri nálunk a babért.

Hanem, hiába, az igazi siker elől nem lehet bezárni még a magyar Parnasszus kapuját se.

Olyan kevesen vannak a hivatottak a költészet berkeiben, hogy a nyilvános elismerésből ki nem zárhatók többé, kik a sorból kiválnak, és nevüket bevésik az élő nemzedék emlékezetébe és beviszik az irodalomtörténetbe.

Az írói egyéniségekkel számolni kell a jelennek és jövőnek. És az új nemzedékből egy költőnek egyénisége sem bontakozott ki a Pósaénál határozottabb, markánsabb körvonalakban. Nem volna jó őt összemérni más poétával, sem a régiek, sem a maiak közül. Egyik kiváló előnye ez.

Úgy kell őt bírálni, mint aki saját gondolatvilágába vonja be olvasóit, hogy azt lássák, amit ő lát, azt higgyék, amit ő hisz, azt érezzék, amit ő érez.

Az előttünk fekvő kötetben megfigyelhetjük, mint fejlődik és alakul egy költő lelke. Pósa líráját olvasva, tanúi vagyunk a szív és lélek átidomulásának.

Először az ifjú áll előttünk. Szívének még nincs bánata, lelkének keserősége. Rózsaszínben lát mindent, virágokon gázol, képzelete arany felhőket rajzol a viharzó égre és a jóízű humor selymét aggatja az élet apró bajaira. Mintha nem is bajok volnának, úgy kacagnak ránk a rideg élet kellemtlenségei.

*Jó barátim, a bajnak
Ma oda se nézzünk.
Csapjunk egy kis lakodalmat,
Most van egy kis pénzünk.
Igaz, hogy nincs téli ruhánk,
Hej, pedig már itt a tél...
Eh, de mit filozofálok?
Az ember csak egyszor él!*

Megszólal utána az ifjú, ki végigjárta a csalódások, a szenvedések iskoláját. Csalódott az embekekben, az életben, szenvedett a bántalmak, a melőztetés, a kicsinyesség kálváriáján, és szívében égő fájdalmak tövisét hordja.

Akiknek részünk volt hasonló csalódásaiban és fájdalmaiban az életnek, együtt érezzük vele a sötét, lemondó, elboruló hangulatot, és a megtépett szívnek vigasz forrása lesz, ha elmélyed a költővel a szív szakadó hangjába, ha távoli, sejtett világokban keresheti a balzsamot megsebzett lelkére.

*Elmaradt az édes otthon,
A mosolygó, enyhe tájék...
Nem az a nap süt már erre,
Az ég boltja nem olyan kék.*

*Nyelvemet itt már nem értik,
Én sem értem ezt a nyelvet;*

*Szívhe' szőlőbb, édesebb nyelv
Zeng az eke szarva mellett.*

*Didereg itt az én lelkem,
Ez a szegény árva fecske.
És hazaszáll melegedni
Szép virágos napkeletre.*

Már a bánatnak hangja is bizonyos átmenetet képez költőnkél a tűréssel és lemondással járó bölcselkedésre. Ki kell bontakoznia a csüggedés karjaiból. Érzi, hogy szerepét így be nem töltheti egészen. Érzi, hogy híja van még az élet iskolájának, ami egyszersmind a költő iskolája.

Leszámol azzal a hangulattal is, hogy csak a szenvedőket teszi költészetének osztályosává, és ráteszi gyakorlott, edzett ujjait a lant azon húrjaira, melyekről az ember és most már m i n d e n e m b e r szívét megérintő dallamok hangzanak:

*Napsugárban fürdik a föld,
De nagy árnya: éje is van;
Jó muzsikás ez az élet:
Húzza búsan, húzza vígan.
Szúró tövis ha nem vóna:
Mit érne a piros rózsá!*

*Szedem, szedem a virágot,
Tépem mind a két kezemmel;
Ha megvérzi: bekötözöm
Puha rózsalevelekkel.
S virágaim tarka csokra
Jó lesz egy kis sírhalomra.*

*Nem panaszlom soha többé
Bánatim a siket égnek,
Itt a keblem, nagy a szívem,
Sorjába mind beleférnek.
S bölcsődallal elringatom,
Altatgatom... altatgatom...²*

Az előttünk fekvő gazdag kötetben Pósa költői egyéniségének minden vonása képviselve van.

Remek mutatókat találunk benne az igazi hivatással csak őáltala művelt gyermekköltészetből, melynek rövid pár év alatt mesterévé avatta magát. Kénytelenségből szinte megszoktuk már, hogy a gyermekek kezébe nem lehet egyebet adni színes képekhez faragott csengő-bongó, vagy gyakran még döcögő rímeknél is. Pósa mutatta meg, hogy ez egy nagy tévedés és szerencsétlenség. Épp a gyermek kedélyét kell művelni nemes irányban, épp a gyermeknemzedékben kell fejleszteni a tiszta ízlést, melyet a tartalmatlan klapanciákkal korán megrontottunk. Ezen a téren Pósa valódi iskolát alapított, melynek bár akadna minél több hivatott követője. Itt adunk a „Tíz év alatt” című kötetből egy kedves gyermekverset:

*Hova, hova, Palikám,
Azon a szép paripán?*

*– Elmegyek a csatába,
Édes hazám javára.*

*Kicsi vagy még, Palika,
Levet az a paripa.*

*– Ha levet is, nem bánom,
Gyere te is, barátom!³*

Mindjárt első gyermekversei figyelmet és föltűnést keltettek messzebb körökben, és a pedagógusok siettek azokra rátenni kezüket, átvéve elemi és középiskolai olvasókönyvekbe, ahol minden gyermekre nézve hozzáférhetők.

Pedig ebben a műfajban még csak ezután kerül nyilvánosság elé a Pósa java munkája egy Singer és Wolfner kiadásában közelebb megjelenő kötetben. Hatvan, szebbnél szebb gyermekvers vár itt kiadásra, tehát annyi, amennyit e műfajból nem produkált idáig az egész magyar irodalom.⁴

Hasonló föltűnést keltettek – és méltán – az elbeszélő gyermekversek, melyek, mint például a *Kacor király* valódi forrongásba hozták a zamatos magyar olvasmányok kedvelőit.

Ez elbeszélő költeményeiben Pósa a humornak ős forrásait nyitotta meg, és oly kellemes burokban adja a leghatékonyabb tanulságokat, miképp e fajta műveit túlzás nélkül össze lehet hasonlítani Aesopus meséivel.

Természetesen, nem csupán a *Kacor király*ról mondjuk ezt. Ebből a műfajból is közel egy kötetre valót írt már meg Pósa a Révay testvérek számára. A Szegedi Napló olvasói két ily elbeszélő költeményt ismernek, *A kis gömböcöt* és *Az arany-szőrű bárányt*, és így kétségtelenül egyetérteneink velünk abban, hogy egy kötetnyi ily üde, humoros elbeszélés kiváló nyereség lesz irodalmunkra.

Szerencsés műfaja még Pósanak az *Apró történetek*, melyekből mutatóul közlünk íme egyet:

*Az aranyoskuti szegény juhász lánya
Szebbnél-szebb ruhát vesz mindennap magára.*

*Örül az ajándék selyem viganónak,
Drága karperecnek, szép fülbevalónak.*

*Mint egy grófkisasszony, olyan cifra, kényes,
Csatos cipellőben pávamódra lépdes.*

*Láttára pirulnak a hajadon lányok,
Lehajtják fejüket a füvek, virágok.*

*Kerüli mindenki, kitérnek előle,
A dalos madár is messzerepül tőle.⁵*

Az *Apró történetekkel*, melyekben egy-két strófával megkapó drámákat fest, szintén egészen új műfajt honosított meg irodalmunkban Pósa. Elismerték ezt a bírálói, és elismerte – amire ő bizonyára nagyobb súlyt fektet – a közönség, mellyel Pósa tíz év óta érintkezik, több-több barátot és tisztelőt hódítva.

Általában Pósanak sokkal nagyobb és jobb neve van a közönség előtt, mint amelyet fukar kezekkel mérő egyes kritikusai csak sejtenek is. Nyoma van az ő írói működésének a művelt közönség és a nép kedélyvilágában egyaránt. Ott a szív és lé-

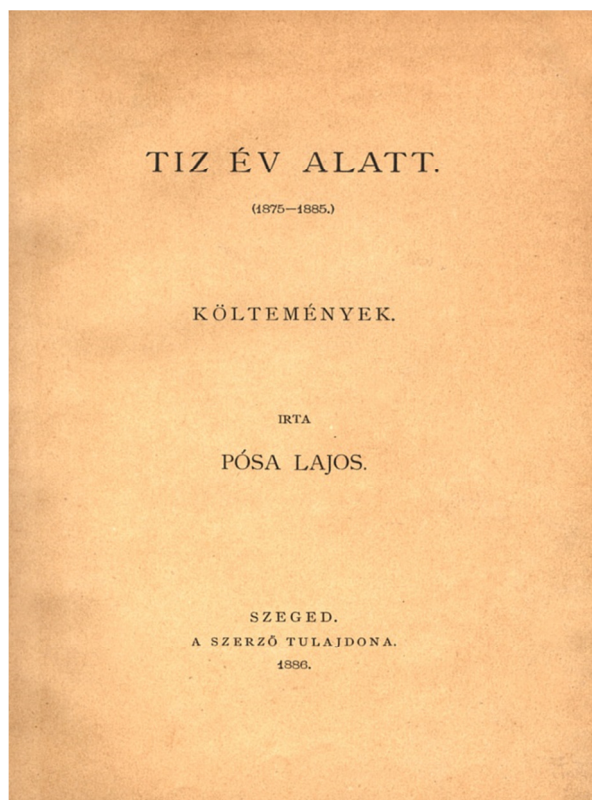
lek titkaiba mélyedő, az egészséges humorú, tiszta, mesterkéletlen, friss formában író költőt ismerik és szeretik benne, emitt a tősgyökeres magyar poétát, ki elbeszélő költeményeivel megríkatja, megnevetteti a búbos kemence körül ülő családot, népdalaival kedvre deríti, vagy elringatja bánatában a nép egyszerű gyermekeit, kik a rokka mellett, a gémeskútnál dalolják nótáit, azt se tudva, ki a mestere e szívhez szóló daloknak.

Majd megtudja a jövő nemzedék, mely már hova jobban megtanulja az írás-olvasást.

És ebben az is meg van mondva, hogy Pósa írói működését nem fújja el a szél, mint a sivár homokot.

Neve fönnmarad műveiben és jön idő, mikor megszidnak érte utánam jövő kritikusok, hogy ily kevés elismeréssel szólok róla.

(Szegedi Napló, 1886. január 6.)

Az 1885 karácsonyán megjelent kötet címoldala

Jegyzetek:

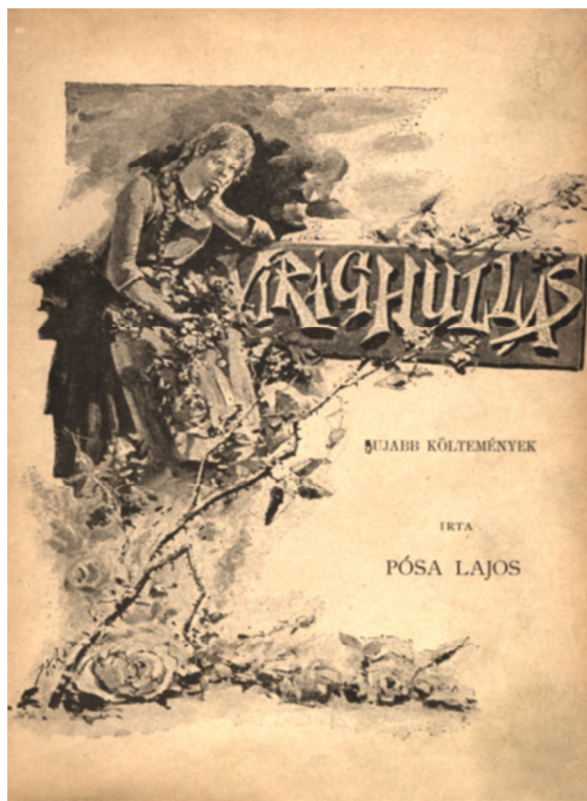
¹ *Mackó úr*, majd *Dörmögő Dömötör* alakjának későbbi megálmodója: Sebők Zsigmond hírlapírói álneve.

² A jó szemű Kulinyi Zsigmond által kiválasztott, s teljes egészében közölt vers címe: *Az élet* (a kötet egyik legértékesebb verse).

³ A teljes egészében közölt vers címe: *A bátor katona*.

⁴ Utalás az 1886 nyarán megjelenő *Gyermekversek* c. kötetre.

⁵ A teljes egészében közölt vers címe: *Az aranyoskúti szegény juhász lánya*, amely sorrendben az első, kötetben megjelent „Apró történet”. Pósa 1881-ben közölte (*Újabb költemények*, Bp.), a tartalomjegyzékben a „Vegyesek” közé sorolva. 114. o. [uo. olvasható egy másik „Apró történet” is: *Az apa és leánya*, 143. o.]. (KMJ)

A költő utolsó szegedi kötetének címoldala (1889 tavasz)